

การศึกษาหลักสัมมาชีพกับการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน ในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

A study of right livelihood with assembling the silver craft
in Khwaosinrin district, Surin province

พระบุญสม อนาลโย (ศรีสุข)¹ ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม,² พระราชวิมลโมลี³,

Phra Boonsom Analayo (Srisuk)¹ Thanarat Sa-ard-iam², Phra Rachavimonmolee³

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

email: boonsom.seesuk2514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักสัมมาชีพในทางพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาบริบทของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 3) ศึกษาวิเคราะห์การประกอบสัมมาชีพของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

หลักสัมมาชีพในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสัมมาชีพ คือการเว้นจากมิจฉาชีพทุกชนิด เป็นทางแห่งความสุข เป็นเครื่องวัดความเจริญของพระพุทธศาสนา และเป็นอุดมการณ์ของบรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยมีเป้าหมายคือ 1) ด้านอัตตะประโยชน์ คือการแสวงหาและบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุประโยชน์หรือจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง 2) ด้านปรัตถประโยชน์ คือประโยชน์เพื่อผู้อื่น ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนผู้อื่นให้บรรลุประโยชน์ให้เขาสามารถพึ่งพาตนเองได้ 3) ด้านอุภยัตถประโยชน์ คือประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและคนอื่นหรือส่วนรวม

บริบทของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนเก่าแก่มากกว่า 270 ปี ส่วนหนึ่งเป็นชาวเขมรได้อพยพเข้ามาตั้งรกราก มีความสามารถด้านตีทองตีเงินเป็นเครื่องประดับ ตกทอดรุ่นสู่รุ่นโดยยึดหลักสัมมาชีพด้านกาย ด้านวาจา และพัฒนาการสร้างรูปแบบสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง เป็นแบรนด์ใหม่ไม่ซ้ำกับของคนอื่น

วิเคราะห์การประกอบสัมมาชีพของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ นำหลักธรรมไปปรับใช้ สัมมาชีพด้านกาย คือ ฆราวาสธรรม อริยทรัพย์ 7 อิทธิบาท 4 กุลจิรัฏฐิติธรรม ปาปนิกรธรรม สปัจริยธรรม ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ และสังคหวัตถุ 4 สัมมาชีพด้านวาจา คือ อริยมรรคมีองค์ 8 สุจริต 3 และศีล 5 รวมถึงทางใจด้วย เนื่องจากการกระทำทางกาย วาจา และใจมีความสัมพันธ์กัน เช่น การไม่โลภอยากได้ทรัพย์คนอื่น และไม่คิดเบียดเบียนคนอื่นเลี้ยงชีพ เป็นต้น

คำสำคัญ: หลักสัมมาชีพ, หัตถกรรมเครื่องเงิน ,อำเภอเขวาสินรินทร์, จังหวัดสุรินทร์

Abstract

The objectives of this thesis are 1) to study the principle of right livelihood in Buddhism, 2) to study the circumstance of assembling the silver craft in Khwaosinrin district, Surin province, and 3) to study the analysis of right livelihood with the assembly of assembling the silver craft in Khwaosinrin district, Surin province. This research is a qualitative research design. Data were collected using documentary study, and in-depth interviews with monks, community leaders, intellectual villagers, and scholars. Finally, to present the analytic descriptive.

The results indicated that

The principle of right livelihood in Buddhism in conclusion, there are three points: the first point: the concept of right livelihood means to exclude from all kinds of scammers is a way of happiness, a measure of the prosperity of Buddhism, and an ideology of ascetics, and lay persons. This principle has a goal: 1) Atthatha: gain for oneself means the current / foreground benefits and maximum benefits, 2) Parattha: gain for others means benefit yourself by earning a righteous living. 3) Ubhayattha: gain both for oneself and others means self-benefit and help share with others.

The circumstance of assembling the silver craft in Khwaosinrin district, Surin province had found that it had been an old community founded over 270 years ago. This group was a part of the Khmers who have emigrated, with the ability to strike gold, beat silver as jewelry, and have been generational to date. It is based on physical, verbal, and verbal aspects and developing by creating a product model that is unique or unique to itself and is a brand new unique to other people's brands.

The analysis of the right livelihood with the assembly of assembling the silver craft in Khwaosinrin district, Surin province had found that there are three points namely: 1) the principle of physical symmetry. The principles adopted have eight principles as follows: Gharavasa-dhamma: the four virtues for good household life, Ariya-dhana: the seven noble treasures, Iddhipada: the four paths of accomplishment, Kulaciratthiti-dhamma: the lastingness of a wealthy family, Papanika-dhamma: qualities of a successful shopkeeper, Sappirusa-dhamma: seven qualities of good man, Ditthadhammamikattha: benefits obtainable here and now and Sangahavatthu: the four bases of social solidarity, 2) the right livelihood in verbal: three principals have been adopted: Atthangika-makka: the Noble Eightfold Path, Sucarita: the three good conducts (good conduct in word) and Panca-sila:

the five precepts. The livelihood is physically favorable, the livelihood is verbally likable, which also includes a mentally favorable living since physical, verbal, and mental actions are related, as the livelihood likes mentally: not being greedy wants someone else's wealth for a living. Don't think about believing in other people for a living and not taking advantage of other people for a living.

Keywords: Right Livelihood, Silver Craft, Khwaosinrin District, Surin Province

บทนำ

การทำเครื่องเงิน ประคำหรือประเก้อมของบ้านโชค บ้านเขวาสินรินทร์ และบ้านสตอ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ที่เป็นหมู่บ้านที่สืบสานศิลปหัตถกรรมเครื่องประดับประเภทประคำหรือประเก้อมที่สืบสืบทอดมาหลายร้อยปี ดังนั้น การเสริมสร้างสัมมาชีพในชุมชนเขวาสินรินทร์ เพื่อการสร้างรูปแบบสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์เป็นของตนเอง และเป็นแบรนด์ใหม่ไม่ซ้ำกับแบรนด์ของคนอื่น เช่น ประคำหรือประเก้อม ซึ่งหมายถึง เม็ดเงินหรือเม็ดทองชนิดกลมที่นำมาร้อยเป็นเครื่องประดับ เป็นได้ทั้งสร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไล เข็มขัด ต่างหู และอื่น ๆ ถ้าทำด้วยเงิน เรียกว่า “ประคำเงิน” ถ้าทำด้วยทอง เรียกว่า “ประคำทอง” ลักษณะพิเศษของประคำหรือประเก้อมชุมชนเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์นั้น จะเน้นศิลปะลวดลายต่าง ๆ มากมาย มีฝีมือประณีตลวดลายเป็นที่แปลกตา ประคำที่พบส่วนใหญ่จะเป็นสีดำ เพราะหลังจากทำเสร็จเรียบร้อยแล้วช่างจะต้องเอาไปรมดำเพื่อให้ลายที่แกะนั้นเด่นชัดขึ้น ความสวยงามของประคำจะอยู่ที่ลวดลายแกะด้านนอกกับความแวววาวของเนื้อโลหะ ปัจจุบันแทบทุกหมู่บ้านในตำบลเขวาสินรินทร์ มีรายได้หลักจากการผลิตและจำหน่ายประคำ ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องประดับของสตรีชาวสุรินทร์เป็นส่วนใหญ่ และการแต่งกายของสตรีชาวสุรินทร์นั้น จะนุ่งผ้าไหม และจะใส่เครื่องประดับเงินประเก้อม จนมีคำขวัญว่า “นุ่งผ้าไหม ใส่ประเก้อม” ในปัจจุบันการแต่งกายไปในงานพิธีต่าง ๆ ของชาวสุรินทร์จะนิยมนุ่งผ้าไหม ใส่เครื่องประดับเงิน เช่น งานบวชนาค งานแต่งงาน และประเพณีอื่น ๆ (พระมหาสมปอน ชาติโร, 2562: 267-268)

ประเด็นปัญหาของประชาชนในอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ จากสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีอัตราค่าครองชีพสูงขึ้นในทุก ๆ ปี ส่งผลให้ภาครัฐมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวในทุกสมัย ซึ่งปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยมีสาเหตุทั้งจากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัญหาจากไข้หวัดโคโรนา (โควิด 19) ซึ่งในสถานการณ์โลกปัจจุบันยังไม่ดีขึ้น ข้อมูลจากข่าวสารไทยรัฐออนไลน์ พบว่า “โควิด 19 ระบาดแรงน่ากลัว ยอดสะสมผู้ติดเชื้อทั่วโลก เกิน 40 ล้านราย ชี้อายุสัปดาห์ล่าสุดพบผู้ติดเชื้อรายใหม่เฉลี่ยถึงวันละ 3.47 แสนราย” (ข่าวไทยรัฐออนไลน์, 2563: 1) ทางด้านการเมือง มีการเรียกร้องของกลุ่มประชาชนต่าง ๆ เพื่อการปฏิรูประบบการเมือง และสถาบันพระมหากษัตริย์ ภัยธรรมชาติ การขาดแคลนเงินทุน เป็นต้น และปัจจัยภายนอก เช่น ราคาน้ำมัน วิกฤตเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า ความตกต่ำของเศรษฐกิจโลก เมื่อเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศไทย รวมไปถึง

เศรษฐกิจของชุมชนด้วย โดยปัญหาเศรษฐกิจของไทยที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจน และปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนที่สำคัญ เช่น ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ ปัญหาการขาดผู้นำชุมชนที่มีความสามารถในการพัฒนา และปัญหาการจัดการจัดการในเชิงธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

จากวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าว อาจทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอย่างมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความบกพร่องทางด้านศีลธรรม หรือปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องเงินของประชาชนในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ หากพิจารณาจากโครงสร้างทางสังคมก็จะพบว่า โครงสร้างของสังคมไทยเป็นสังคมแบบพุทธ ซึ่งมีหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวปฏิบัติ แต่คนในสังคมกลับละเลยหลักธรรมจนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างไม่รู้ตัว อาจจะเป็นเพราะสังคมไทยเป็นสังคมเปิด ยอมรับต่อค่านิยมจากต่างประเทศมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นระบบสังคมการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม จนทำให้คนในสังคมต้องเรียนรู้กับสิ่งใหม่ ๆ เหล่านั้นจนไม่มีเวลาในการศึกษาหลักธรรมเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

แนวปฏิบัติที่นำไปสู่หรือนำไปถึงความดับทุกข์ คือ อริยมรรคมีองค์ 8 คือ สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ) พระพุทธองค์ตรัสเรียกว่า “พรหมจรรย์” (พระไตรปิฎกภาษาไทย/30/10/75) รวมเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือทางสายกลาง ซึ่งเป็นกระบวนการในหลักพุทธธรรมที่ประชาชนอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จะต้องนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน เพื่อการดำเนินชีวิตในการประกอบสัมมาชีพ อันจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดความสงบสุขทางสังคมมีหลักในการดำเนินชีวิต และประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามวิถีของชาวพุทธที่แท้จริง

ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาหลักสัมมาชีพกับการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน ในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์” ในการดำเนินชีวิตด้วยการเลี้ยงชีพชอบในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงินของประชาชน ในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องศึกษาเพื่อให้ทราบข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ และสังคมในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักสัมมาชีพในทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การประกอบสัมมาชีพของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ภาคนาม โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย (1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในเชิงเอกสาร โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข่าวสาร และบทวิเคราะห์ รวมถึงข้อมูลที่ปรากฏทางสื่อออนไลน์ต่างๆ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในงานวิจัยนี้ ศึกษาหลักสัมมาชีพในทางพระพุทธศาสนา ศึกษากลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน และวิเคราะห์การประกอบสัมมาชีพของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโชค บ้านเวียงสา และบ้านสตอ ในตำบลเวียงสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

4. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) พระสงฆ์ (2) ประชาชนชาวบ้าน (3) ผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องเงิน (4) ประชาชนทั่วไป จำนวน 25 รูป/คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล (1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาด้านทฤษฎี และภาคนาม โดยใช้วิธีอธิบายเชิงพรรณนา ในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (2) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นมาสรุป เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการเขียนรายงานการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

1. หลักสัมมาชีพในทางพระพุทธศาสนา พบว่า มี 3 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 หลักสัมมาชีพ สัมมาอาชีพหรือสัมมาชีพ หมายถึง การเว้นจากมิจฉาชีพทุกชนิด ประกอบแต่การงานที่สุจริต ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งประกอบไปด้วย ความสำคัญของสัมมาอาชีพ มี 3 ประการ คือ 1. เป็นทางแห่งความสุข 2. เป็นเครื่องวัดความเจริญของพระพุทธศาสนา 3. เป็นอุดมการณ์ของบรรพชิตและคฤหัสถ์ หลักการของสัมมาอาชีพ ในการเลี้ยงชีพชอบทางกาย ทางวาจา และทางใจ ประเภทของสัมมาชีพ 2 ประเภท ได้แก่ ระดับโลกียะ คือ การดำรงชีวิตโดยสัมมาอาชีพหรือสัมมาชีพ เป็นการแสวงหาเลี้ยงชีพที่ไม่ผิดกฎหมายของบ้านเมือง และระดับโลกุตระ คือ การดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ 8 ในข้อสัมมาชีพ เลี้ยงชีพชอบเพื่อการพัฒนาในด้านพฤติกรรมทางด้านกายและวาจา (ศีล) ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างในการพัฒนาคุณภาพจิตและปัญญา ทำให้การพัฒนาครบกระบวนการพัฒนาไตรสิกขาเพื่อควมมีชีวิตที่ดีงามประณีตยิ่งขึ้น และเป้าหมายของสัมมาชีพ 3 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย/30/673/333) คือ 1. ด้านอัตตะปโยชน์ คือการแสวงหาและบำเพ็ญเพื่อบรรลุประโยชน์หรือจุดหมายแห่งชีวิตของตนเอง 2. ด้านปรตถประโยชน์

คือประโยชน์เพื่อผู้อื่น ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนผู้อื่นให้บรรลุประโยชน์ให้เขาสามารถพึ่งพาตนเองได้ (พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต), 2536 : 435) 3. ด้านอุภยัตถประโยชน์ คือประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและคนอื่นหรือส่วนรวม (พระราชวรมนี, 2529 : 27-28)

ประเด็นที่ 2 หลักธรรมที่เกื้อหนุนในการประกอบสัมมาชีพ ได้แก่

อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นหลักธรรมเกื้อหนุนสัมมาอาชีพะคือ (1) สัมมาทิฐิ (2) สัมมาสังกัปปะ (3) สัมมาวาจา (4) สัมมากัมมันตะ (5) สัมมาอาชีวะ (6) สัมมาวายามะ (7) สัมมาสติ (8) สัมมาสมาธิ หลักสัมมาอาชีวะหรือการหาเลี้ยงชีวิตที่ถูกต้องชอบธรรมนั้น มีความสัมพันธ์โดยตรงกับอริยมรรคมีองค์ 8 การเลี้ยงชีวิตที่ถูกต้องย่อมเกิดจากความคิดที่ถูกต้องเป็นเบื้องต้น ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่สาวกในครั้งหนึ่งส่งไปประกาศพระพุทธศาสนาครั้งแรกว่า “ธรรมที่เราแสดงแล้วเพื่อความรู้ยิ่ง เธอทั้งหลายพึงเรียนเสพ เจริญทำให้มากด้วยดี โดยวิธีที่พรหมจรรย์นี้จะพึงตั้งอยู่ได้นาน ดำรงอยู่ได้นาน ข้อนั้นพึงเป็นไปเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายคืออะไร คือ... อริยมรรคมีองค์ 8” (พระไตรปิฎกภาษาไทย/10/184/130-131)

หลักอริยทรัพย์ 7 ประกอบด้วย (1) ศรัทธา คือ ความเชื่อ เชื่อว่าการเลี้ยงชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตามหลักพระพุทธศาสนาย่อมพบกับความเจริญ (2) ศีล คือ ข้อปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม สำหรับคฤหัสถ์ผู้ครองเรือนทั่วไป คือ ศีล 5 สำหรับบรรพชิตก็คือ ศีล 227 ข้อ ซึ่งศีลเป็นบาทฐานของการสำรวมระวังในการประกอบอาชีพทั้งปวง (3) ทิฐิ คือ ความละเอียดใจต่อทุจริต ด้วยความจริงจังทั้งต่อหน้าและลับหลัง (4) โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวภายในใจต่อความทุจริต ด้วยกาย วาจา และใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง (5) สุตะ คือ การได้เรียนรู้สอบถามประสบการณ์จากผู้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินจากสาขาอาชีพต่าง ๆ (6) จาคะ คือ การสละปันสิ่งของที่เป็นของตน เป็นผู้ยินดีในการให้ รู้จักแบ่งปันแก่ผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก (7) ปัญญา คือ รอบรู้ถึงคุณและโทษจากการเลี้ยงชีวิตไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต รู้จักแสวงหาอย่างถูกต้อง (พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต), 2536 : 387)

อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่าอิทธิบาท (พระไตรปิฎกภาษาไทย/11/231/233) ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 ประการ คือ (1) ฉันทะ (ความพอใจที่จะประกอบในสิ่งนั้น) ไม่ประกอบอาชีพที่เป็นทุกขโทษแก่ตนและคนอื่น และมุ่งหวังที่จะหาเลี้ยงชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (2) วิริยะ (ความเพียรประกอบสิ่งนั้น) ขยันหมั่นประกอบอาชีพนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทนไม่ทอดทิ้ง (3) จิตตะ (เอาใจผูกพันสิ่งนั้นไม่วางธุระ) หมั่นตรวจตราดูแลเอาใจใส่อาชีพของตนอยู่เสมอ (4) วิมังสา (หมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น) หมายถึง การใช้ปัญญาประกอบทำงาน รู้จักผลได้ผลเสียของงาน รู้จักวิธีทำงานนั้นให้ได้ผลดีอยู่เสมอ

ศีล คือ ความประพฤติดีทางกาย และวาจา การรักษากาย และวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย และวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การหาเลี้ยงชีพที่ปราศจากการเบียดเบียนทั้งตนเองและบุคคลอื่น โดยมีศีล 5 ข้อเป็นพื้นฐาน (พระไตรปิฎกภาษาไทย/11/286/247) คือ (1) ปาณาติปาตา

เวรมณี คือเลี้ยงชีวิตด้วยการไม่ทำชีวิตสัตว์อื่นต้องลำบาก (2) อทินนาทานา เวรมณี คือเลี้ยงชีวิตด้วยการไม่ลักทรัพย์หรือถือเอาของที่ไม่ได้ให้ (3) กาเมสุ มิจจาจรา เวรมณี คือเลี้ยงชีวิตด้วยการไม่ประพฤติดิในกาม (4) มุสาวาทา เวรมณี คือเลี้ยงชีวิตด้วยความสัตย์ ไม่กล่าวเท็จเลี้ยงชีพ (5) สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือเลี้ยงชีวิตด้วยความบริสุทธิ์ไม่ให้ตนหรือผู้อื่นต้องมัวเมาจากเครื่องของมีนเมาทั้งจากสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

สุจริต 3 การหาเลี้ยงชีวิตด้วยสุจริตชื่อตรงตามหลักพระพุทธศาสนานั้นครอบคลุมการดำเนินชีวิตทั้ง 3 ด้าน คือ (1) การหาเลี้ยงชีวิตชอบทางกาย เรียก กายสุจริต (2) การหาเลี้ยงชีวิตชอบทางวาจา เรียก วาจาสุจริต (3) การหาเลี้ยงชีวิตชอบทางใจ เรียก มโนสุจริต (พระไตรปิฎกภาษาไทย/11/228/227)

ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักธรรมที่อำนวยความสะดวกสุขขั้นต้นของมนุษย์ 4 ประการ หรือหัวใจเศรษฐกิจ กล่าวโดยสรุปได้ว่า “ขยันหา รักษาดี มีกัลยาณมิตร เลี้ยงชีวิตชอบ” ประกอบด้วย (1) อุฏฐานสัมปทา ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน (2) อารักขสัมปทา ได้แก่ การรู้จักรักษาคุ่มครองทรัพย์สมบัติที่หามาได้ (3) กัลยาณมิตตตา ได้แก่ การคบคนดีเป็นมิตร (4) สมชีวิตา ได้แก่ ความเป็นผู้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย รู้จักประหยัดเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/23/45/340)

กุลจิรัฏฐิติธรรม ธรรมสำหรับดำรงความมั่งคั่งของตระกูลให้ยั่งยืนเป็นหลักธรรมที่เกื้อหนุนให้ผู้หาเลี้ยงชีพประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต มีความมั่นคงเป็นเศรษฐกิจได้ ประกอบด้วย (1) นัฏฐคเวสนา ของหายของหมด รู้จักหามาไว้ (2) ชินณปฏิสังขรณา ของเก่าของชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม (3) ปริมิตปานโกชนา รู้จักประมาณในการกินการใช้ (4) อธิปัจจสีลวันตสถาปนา ตั้งผู้มีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน (พระไตรปิฎกภาษาไทย/21/258/333)

ประเด็นที่ 3 หลักธรรมที่ส่งเสริมในการประกอบสัมมาชีพ ได้แก่

สังคหวัตถุ 4 ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี (พระไตรปิฎกภาษาไทย/11/140/167) ประกอบด้วย (1) ทาน การให้ คือ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ การเสียสละทาน ตลอดถึงการให้ความรู้ (2) ปิยวาจา หรือ เปยวักขะ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ (3) อตถจริยา คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการมสาธารณะ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมสังคมในทางจริยธรรม (4) สมานัตตตา คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี

พรหมวิหารธรรม หมายถึง ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันโดยชอบ (พระไตรปิฎกภาษาไทย/10/184/225) ประกอบด้วย (1) เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข การเลี้ยงชีวิตด้วยสุจริตธรรม นอกจากจะเป็นสัมมาชีพแล้ว ยังเป็นอาชีพที่ทำประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่นด้วย (2) กรุณา ความ

สงสาร การเลี้ยงชีวิตที่ปราศจากโทษ ไม่ประกอบอาชีพที่ทำลายตนเองและบุคคลอื่นให้เดือดร้อน ในขณะที่เดียวกันก็เลี้ยงชีวิตด้วยความกรุณาไม่เบียดเบียนบุคคลอื่น (3) มุทิตา มีความยินดีเมื่อบิณฑบาตหรือบุคคลที่รู้จักประสบผลสำเร็จกับอาชีพการงาน มีจิตใจผ่องใสเบิกบาน เมื่อทราบว่าอาชีพเหล่านั้นถูกต้องชอบธรรม (4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางอันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม

ขรवासธรรม ในพระไตรปิฎกสังยุตตนิกายสคาถวรรคอาฬวกสูตร ว่าด้วยอาฬวกยักษ์ “สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ในภพของอาฬวกยักษ์เขตเมืองอาฬวครั้งนั้น อาฬวกยักษ์เข้าไปเฝ้า พระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ...อาฬวกยักษ์ถามว่า..ทำอะไรเล่าจึงจะผูกมิตรไว้ได้บุคคลละโลกนี้แล้วไปสู่โลกหน้า ทำอย่างไรเล่าจึงจะไม่เศร้าโศก พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า...บุคคลเมื่อให้ยอมผูกมิตรไว้ได้บุคคลอยู่ครองเรือนประกอบด้วยศรัทธา มีธรรม 4 ประการนี้ คือ สัจจะ ธรรม จิตี จาคะ ละโลกนี้ไปแล้วยอมไม่เศร้าโศก เชิญท่านถามสมณพราหมณ์เป็นอันมากเหล่าอื่น ดูซิว่าในโลกนี้มีอะไรที่จะยิ่งไปกว่าสัจจะ ทมะ ขันติ จาคะเล่า...” (พระไตรปิฎกภาษาไทย/15/246/351-354) ขรवासธรรม ธรรมสำหรับขรवास ผู้ครองเรือน เป็นหลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ประกอบด้วย (1) สัจจะ ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง (2) ทมะ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัด ตัดนิสัยแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา (3) ขันติ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าทีการทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็งทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย (4) จาคะ ความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความ ต้องการของผู้อื่นพร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว

สัปปริสธรรม 7 ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี มี 7 ประการ คือ (1) ธัมมัญญตา รู้หลัก หรือรู้จักเหตุ (2) อัตถัญญตา รู้ความมุ่งหมาย หรือรู้จักผล (3) อัตตัญญตา ความรู้จักตน (4) มัตตัญญตา ความรู้ประมาณ คือ ความพอดี ไม่โลภจนเกินควร (5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม (6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท คือ รู้ว่าอาชีพที่ตนทำนั้นถูกต้องตามหลักจริยธรรมของชุมชน (7) ปุคคลัญญตา หรือปุคคลปโรปริญญตา ความรู้จักบุคคล (พระไตรปิฎกภาษาไทย/23/45/344)

ปาปณิกธรรม 3 ประการ ได้แก่ (1) จักขุมา คือ มีตาดี หรือมีวิสัยทัศน์ที่ดี ยาวไกล ได้แก่ มีความรู้จักสินค้าเป็นอย่างดี สามารถดูของเป็น และคำนวณราคา เกณฑ์เก่งกำไรได้อย่างแม่นยำ (2) วิธูโร คือ มีความจัดเจนในธุรกิจ สามารถรู้แหล่งซื้อแหล่งขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด สามารถจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้าเป็นอย่างดี (3) นิสสยสัมปันโน หมายถึง มีความพร้อมเรื่องเงินทุนและปัจจัยการผลิต เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของนักลงทุนต่าง ๆ มีความสามารถในการประสานงาน เพื่อหาทุนมาดำเนินธุรกิจการค้าขายได้โดยง่าย ผู้ที่ประกอบการค้าขาย หากหวังที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพการค้าขายแล้ว ต้องยึดหลักธรรม 3 ประการ คือ (1) มีตาดี (2) มีธุรกิจดี (3) เพียบพร้อมด้วยที่พักพิงอาศัย” (พระไตรปิฎกภาษาไทย/20/20/163)

ความสันโดษ หมายถึง ความพอดี พอเพียง พอใจ ในสิ่งที่ตนได้ในสิ่งที่ตนมีความสันโดษ จัดเป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งสำหรับวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่มีความสะดวกสบายพร้อมด้วยวัตถุสิ่งของมากมาย เป็นเหตุให้เกิดความโลภ ความไม่สันโดษได้โดยง่าย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559 : 105-106)

อคติ 4 คือ ฐานะอันไม่พึงถึงทางของความประพฤตินี้ผิด ความไม่เที่ยงธรรมหรือความลำเอียง มี 4 อย่าง คือ (1) ฉันทาคติ ได้แก่ ถึงความลำเอียงเพราะความรักใคร่กัน (2) โทสาคติ ได้แก่ ถึงความลำเอียงเพราะความชังเคืองกัน (3) โมหาคติ ได้แก่ ถึงความลำเอียงเพราะความหลง (4) ภยาคติ ได้แก่ ถึงความลำเอียงเพราะความกลัว (พระไตรปิฎกภาษาไทย/21/17/23)

สรุป หลักธรรมที่ส่งเสริมในการประกอบสัมมาชีพ ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหารธรรม ฆราวาสธรรม สัปปุริสธรรม 7 ปาปนิกรธรรม ความสันโดษ และเว้นจากอคติ 4 คุณธรรมดังกล่าว เป็นหลักธรรมที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการ คือเป็นแนวทางในการหาเลี้ยงชีพ ให้อำนาจการคิดอย่างมีเหตุผลอันจะส่งผลมาถึงการประพฤติดังกล่าว วาจา ให้มีความประพฤติและปฏิบัติที่ดีงามเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนต่อการดำรงชีวิตอย่างถูกต้องดีงามและมีความสุข

2. บริบทของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า

1. การประกอบสัมมาชีพของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ หมู่บ้านทำเครื่องเงินเขวาสินรินทร์ มีความเป็นมาคือเป็นชุมชนเก่าแก่ก่อตั้งขึ้นมากกว่า 270 ปี ประชาชนส่วนหนึ่งเป็นชาวเขมรได้อพยพหนีความวุ่นวายของสงครามจากกรุงพนมเปญเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนไทย และตั้งรกรากอยู่ในบริเวณพื้นที่อำเภอเขวาสินรินทร์ โดยมีความสามารถด้านการตีทองเป็นเครื่องประดับต่างๆ ด้วยภูมิปัญญาเหล่านี้ได้ตกทอดสู่รุ่นต่อรุ่นจนถึงปัจจุบัน (ประตุสู่อีสาน, 2564: 1-2)

2. หลักสัมมาชีพด้านกาย ในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ (1) ผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน ทำเป็นเครื่องประดับต่าง ๆ เช่น สร้อยคอ แหวน กำไล ต่างหู เป็นต้น **(2) วัตถุประสงค์ในการทำเครื่องเงิน** คือ 1. เพื่ออนุรักษ์อาชีพช่างประจำ และอนุรักษ์งานศิลปะเครื่องเงินให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ 2. เป็นการสืบทอดอาชีพมาจากบรรพบุรุษ จึงเป็นอาชีพของครอบครัว 3. เป็นความเชื่อส่วนบุคคล 4. เพื่อใช้เป็นเครื่องประดับกับผ้าไหม 5. เพื่อเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน ในงานประเพณี หรือภาพประดับบ้านเรือน 6. เพื่อเป็นงานหัตถศิลป์อันทรงคุณค่า อันเป็นอัตลักษณ์ของชาวอำเภอเขวาสินรินทร์ **(3) วัตถุดิบที่นำมาทำ** ชาวเขวาสินรินทร์ จะใช้ประเกี่ยม ๆ เป็นภาษาเขมรตรงกับภาษาไทยว่า ประคำ เป็นการใช้เรียก เม็ดเงินเม็ดทอง ชนิดกลมที่นำมาใช้ร้อยเป็นเครื่องประดับ ถ้าทำด้วยเงินเขาเรียกว่า ประคำเงิน ถ้าทำด้วยทองเขาเรียกว่า ประคำทอง **(4) แหล่งวัตถุดิบ** ได้มาจาก 4 แหล่ง คือ 1. สั่งซื้อเม็ดเงินแท้จากกรุงเทพฯ 2. ซื้อจากพ่อค้า ซึ่งนำเข้าแร่เงินมาจากต่างประเทศ 3. ซื้อจากลุงป่วน เจียวทอง ซึ่งเป็นผู้ทำประคำเป็นแผ่นสำเร็จรูป ที่บ้านโชค อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 4. ซื้อจากพ่อค้าที่มามีติดต่อบริษัทเครื่องเงินเก่า **(5) กระบวนการผลิต** ใน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นกระบวนการและขั้นตอนการทำเม็ดประคำเงิน และขั้นตอนในการขึ้นรูปเครื่องเงิน ขั้นตอนที่ 2 เป็นวิธีการทำเครื่องเงิน มี 6 ขั้นตอน คือ การหุ้ม การหล่อ การดุน การแกะลาย

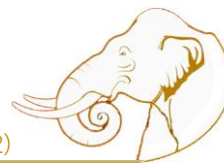

กะไหล่ และการคร่ำ และ ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนการผลิตชิ้นงานจริง (6) **ช่องทางการจัดจำหน่าย** จะนำไปจำหน่ายใน 5 ช่องทาง คือ 1. ผู้ที่ทำเครื่องเงิน มีร้านค้าจำหน่ายเครื่องเงิน (ส่งและปลีก) 2. ผู้ที่ทำเครื่องเงิน มีร้านค้าจำหน่ายเครื่องเงิน (ส่งและปลีก) นำไปจำหน่ายที่ศูนย์โอท็อป (Otop) และงานนิทรรศการ/งานแสดงสินค้าต่าง ๆ 3. เป็นเจ้าของร้านจำหน่ายเครื่องเงิน รับซื้อจากชาวบ้านที่ทำเครื่องเงิน 4. เป็นเจ้าของร้านจำหน่ายเครื่องเงิน มีช่างประจำร้าน และรับทำเครื่องเงินตามคำสั่งของลูกค้า 5. ชาวบ้านที่ทำเครื่องเงินเอง จะจำหน่ายเครื่องเงินที่บ้าน (ส่งและปลีก) และนำไปจำหน่ายที่ร้านเครื่องเงิน ศูนย์โอท็อป (Otop) และที่ศูนย์การเรียนรู้ไม้ดัดประคำเงินและผ้าไหม (7) **หลักการให้บริการลูกค้า** ด้วยความเป็นกันเอง เอาใจใส่ลูกค้า พุดจาไพเราะอ่อนหวาน สุภาพเรียบร้อย ทำงานมีประสิทธิภาพ มีการจำหน่ายทั้งทางหน้าร้านและทางออนไลน์ บริการลูกค้าด้วยความยุติธรรม และเสมอภาค เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ และกลับมาใช้บริการอีก (8) **หลักการคิดต้นทุนและกำไร** คือ 1. คิดจากต้นทุนรวม = ต้นทุนวัตถุดิบ + ค่าแรง + ค่าใช้จ่ายอื่นๆ 2. หลักการนำต้นทุนไปคิดราคาก็คือ “การคูณเท่าตัว” 3. คำนวณต้นทุนคือ ต้นทุนวัตถุดิบ เป็นต้นทุนหลักในการผลิตสินค้า 4. จัดจำแนกตามลักษณะพฤติกรรมของต้นทุน คือ 1. ต้นทุนคงที่ ได้แก่ เงินเดือนลูกจ้าง ค่าเช่า เป็นต้น และ 2. ต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าน้ำค่าไฟ เป็นต้น

3. หลักสัมมาชีพ ด้านวาจา ในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ (1) กลุ่มประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน มีข้อกำหนดในการสื่อสารกับผู้มาติดต่อหรือลูกค้า คือ 1. หลักในการให้บริการ 2. หัวใจนักบริการ 3. คุณลักษณะของผู้ให้บริการที่ดี 4. คุณลักษณะภายในใจ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา 5. กลยุทธ์การให้บริการที่ประทับใจ (2) กลุ่มมีการหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่จบบทกับผู้มาติดต่อหรือลูกค้า (3) กลุ่มมีการหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดยุแยงให้ผู้อื่นแตกแยกกัน (4) กลุ่มมีการหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดไม่สุภาพ ไม่ไพเราะกับผู้มาติดต่อหรือลูกค้า (5) กลุ่มมีการหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดเหลวไหลไร้สาระกับผู้มาติดต่อหรือลูกค้า

4. หลักสัมมาชีพ ด้านกาย และวาจา ในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นไปตามหลักการของสัมมาอาชีพ ด้วยการเลี้ยงชีพชอบทางกาย ทางวาจา รวมถึงการเลี้ยงชีพชอบทางใจด้วย ซึ่งเป็นการกระทำที่สัมพันธ์กัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่ง การดำเนินชีวิตสุจริตทางกาย ทางวาจา และทางใจ

5. รูปแบบการพัฒนาหัตถกรรมเครื่องเงินตามหลักสัมมาชีพ ในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ คือ (1) ผู้ประกอบการหัตถกรรมเครื่องเงิน เป็นการดำรงชีวิตของคนในชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชน ประกอบอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ปรับจากการทำมาหากินมาเป็นทำมาค้าขาย โดยไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็นตัวตั้ง หรือเป็นเป้าหมายสุดท้าย (2) หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการเครื่องเงินอย่างเป็นรูปธรรม (3) การแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในแต่ละส่วน/ฝ่ายอย่างชัดเจน (4) พัฒนารูปแบบสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง และเป็นแบรนด์ใหม่ไม่ซ้ำกับแบรนด์ของคนอื่น

3. วิเคราะห์การประกอบสัมมาชีพของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงิน ในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผลจากการวิจัย พบว่า

1. การประกอบสัมมาชีพของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงิน ในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นเป้าหมายของสัมมาอาชีวะ (1) ด้านอัตตะประโยชน์ คือ การแสวงหาและบำเพ็ญเพื่อบรรลุประโยชน์ หรือจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง (2) ด้านปรัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์เพื่อผู้อื่น ได้แก่ การช่วยเหลือ เกื้อกูลสนับสนุนผู้อื่นให้บรรลุประโยชน์ให้เขาสามารถพึ่งพาตนเองได้ (3) ด้านอุภยัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและคนอื่นหรือส่วนรวม

2. หลักสัมมาชีพด้านกาย ในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ หลักธรรมที่นำไปปรับใช้ คือ ฆราวาสธรรม, อริยทรัพย์ 7, หลักอิทธิบาท 4, กุลจักริภฐิติธรรม, ปาปนิกรรม, หลักสปปุริสธรรม 7, หลักทิวฐัมมิกัตถประโยชน์ และหลักสังคหัตถ์ 4 เช่น หลักการเลี้ยงชีพชอบทางกาย คืองดเว้นการเลี้ยงชีพในทางที่ไม่สมควร หลอกลวงลูกค้ายายสินค้าที่ไม่ตรงกับคุณสมบัติของสินค้าหลอกลวงลูกค้ายาย เช่น การขายสินค้าออนไลน์ ภาพไม่ตรงปก หรือบางครั้งสั่งซื้อสินค้าแบบหนึ่งได้สินค้าอีกแบบหนึ่ง หรือโอนเงินค่าสินค้าแล้วไม่ส่งสินค้ามาให้ ขายเครื่องเงินปลอมไม่ใช่เงินแท้ แต่นำไปขู่มเงินเพื่อตบตาลูกค้า ให้หลงเชื่อ อันเป็นการทุจริต การคดโกง เพราะเป็นการเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน และทำให้สังคมเกิดความไม่สงบสุข หรือไปลักขโมยแล้วเอามาสินค้านั้นไปขาย จึงเป็นการดำเนินชีวิตอยู่บนความทุกข์ความเดือดร้อนของผู้อื่น และของสังคม เป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองด้วย

3. หลักสัมมาชีพด้านวาจา ในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ หลักธรรมที่นำไปปรับใช้ คือ อริยมรรคมีองค์ 8, หลักสุจริต 3 (การเลี้ยงชีพชอบทางวาจา) และศีล 5 การเลี้ยงชีพชอบทางวาจาจัดเป็นกุศลกรรมและเป็นการดำเนินชีวิตที่เป็นสัมมาอาชีวะ โดยยึดหลักการ คือ (1) การไม่โกหกหลอกลวงเลี้ยงชีพ (2) การไม่พูดส่อเสียดเลี้ยงชีพ (3) การไม่พูดคำหยาบเลี้ยงชีพ (4) การไม่พูดเพ้อเจ้อเลี้ยงชีพ (5) การไม่ประจบเลี้ยงชีพ (6) การไม่บังคับขู่เข็ญเลี้ยงชีพ เช่น พูดจาสุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ การสื่อสารระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ ควรพูดจาไพเราะอ่อนหวาน รู้จักให้คำชมตามโอกาสอันสมควร ใช้ถ้อยคำภาษาให้ถูกต้อง ใช้น้ำเสียงที่เหมาะสมกับผู้ฟังและสถานการณ์ชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงการตำหนิและนินทาลูกค้า

4. หลักสัมมาชีพ ด้านกายและวาจา ในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ หลักธรรมที่นำไปปรับใช้ คือ การเลี้ยงชีพชอบทางกาย การเลี้ยงชีพชอบทางวาจา เช่น มีหลักให้บริการลูกค้าตามหลักสังคหัตถ์ ๔ ได้แก่ ด้านทาน ได้ยึดคติที่ว่า “ลูกค้าคือคนสำคัญ” ซึ่งได้นำสินค้าและผลิตภัณฑ์ และให้บริการลูกค้าด้วยความเป็นกันเอง ด้านปิยวาจา เอาใจใส่ลูกค้า พูดจาไพเราะอ่อนหวาน มีไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใส จริ่งใจกับลูกค้า ด้านอัตถจริยา มีความซื่อสัตย์ สุภาพเรียบร้อย ทำงานมีประสิทธิภาพ จัดสรรผลิตภัณฑ์สินค้าภายในร้านอย่างเป็นระบบ ระเบียบเรียบร้อย เป็นหมวดหมู่ให้ลูกค้าได้เลือกซื้อสินค้าภายในร้านได้อย่างสบายใจและมีความสุข สมานัตตตา มีการพัฒนาและปรับปรุงงานบริการของตัวเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีการจำหน่ายทั้งทางหน้าร้านและทางออนไลน์ บริการลูกค้าด้วย

ความยุติธรรม และเสมอภาค ไม่เลือกชนชั้น คิดค่าบริการและสินค้าในราคาที่เหมาะสม เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ และกลับมาใช้บริการอีก รวมถึงการเลี้ยงชีพชอบทางใจ (ไม่โลภอยากได้ทรัพย์คนอื่นเลี้ยงชีพ/ไม่คิดเบียดเบียนคนอื่นเลี้ยงชีพ/การไม่คิดเอาเปรียบคนอื่นเลี้ยงชีพ)

5. รูปแบบการพัฒนาหัตถกรรมเครื่องเงิน ตามหลักสัมมาชีพในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 รูปแบบ คือ (1) การดำรงชีวิตของผู้ประกอบการหัตถกรรมเครื่องเงินที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชน เป็นการค้าขายโดยไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็น ตัวตั้ง หรือเป็นเป้าหมายสุดท้าย ซึ่งได้คำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคมด้วย (2) การสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการหัตถกรรมเครื่องเงินอย่างเป็นรูปธรรมจากหน่วยงานภาครัฐ (3) การแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการหัตถกรรมเครื่องเงิน ในแต่ละส่วน/ฝ่าย ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน (4) การพัฒนาโดยการสร้างรูปแบบสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองและเป็นแบรนด์ใหม่ไม่ซ้ำกับแบรนด์ของคนอื่น ตามหลักการรวมกลุ่มของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน และขั้นตอนการพัฒนากลุ่มองค์กรประชาชนของส่วนราชการ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ ซึ่งค้นพบผลวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า หลักสัมมาชีพในทางพระพุทธศาสนา **ประเด็นที่ 1 หลักสัมมาชีพ** สัมมาอาชีวะหรือสัมมาชีพ หมายถึง การเว้นจากมิจฉาชีพทุกชนิด ในการเลี้ยงชีพชอบทางกาย ทางวาจา และทางใจ เป้าหมายของสัมมาอาชีวะ 3 ประการ คือ 1) ด้านอัตตะประโยชน์ คือการแสวงหาและบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุประโยชน์หรือจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง 2) ด้านปรตลประโยชน์ คือประโยชน์เพื่อผู้อื่น ได้แก่การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนผู้อื่นให้บรรลุประโยชน์ให้เขาสามารถพึ่งพาตนเองได้ 3) ด้านอุภยัตถประโยชน์ คือประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและคนอื่นหรือส่วนรวม **ประเด็นที่ 2 หลักธรรมที่เกื้อหนุนในการประกอบสัมมาชีพ** ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 อริยทรัพย์ 7 อิทธิบาท 4 ศีล 5 สุจริต 3 วัฏธัมมิกกัตถะประโยชน์ และกุลจิรัฏฐิติธรรม ที่จะส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพประสบผลสำเร็จได้ ทำให้การดำเนินชีวิตก้าวหน้า มีความเจริญรุ่งเรืองในอาชีพ **ประเด็นที่ 3 หลักธรรมที่ส่งเสริมในการประกอบสัมมาชีพ** คือ สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหารธรรม ฆราวาสธรรม สปัจริยธรรม ปาปนิกรธรรม ความสันโดษ และเว้นจากอคติ 4 เป็นหลักธรรมที่สำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลและผู้ประกอบการ เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนต่อการดำรงชีวิตอย่างถูกต้องดีงามและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ**พระครูวิจิตรธรรมานนท์ (สงทอง)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตในสังคมตามหลักสัมมาอาชีวะของชุมชนเขตตำบลบก อำเภอโนนคูณ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการดำเนินชีวิตพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะประชาชนมีการแสวงหารายได้โดยวิธีไม่ผิดกฎหมาย หรือผิดศีลธรรม ให้ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เปิดโอกาส ในการพัฒนาชีวิตของตนให้เจริญงอกงามขึ้นในด้านพฤติกรรมด้านจิตใจและด้านปัญญาตลอดถึงไม่กระทำผิดจารีตประเพณีที่วิญญูชนสรรเสริญ 2) ด้านการประกอบอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ประชาชนยินดีในการเลี้ยงชีพชอบ ครองชีวิตชอบ คือไม่ให้เกิดการเลี้ยงชีพของตนทำให้คนอื่นและ

ตนเองเดือดร้อน ครองชีพอย่างเรียบง่ายตามความจำเป็นแห่งธรรมชาติและสังคม เลือกรับประกอบอาชีพสุจริตเพื่อการดำรงชีวิตแบบพอเพียง 3) ด้านการประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยินดีในสิ่งทั้งหลายที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพที่จะนำมาซึ่งความสุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นและส่งเสริมคุณธรรมให้เจริญก้าวหน้าเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นเครื่องกระตุ้นดึงดูดสนับสนุนให้บุคคล ผู้ประพฤติปฏิบัติประกอบอาชีพเกิดแรงจูงใจที่ดีเพราะมีเป้าหมายที่ดีก็ย่อมมีความอยากที่จะปฏิบัติเพื่อเข้าสู่เป้าหมายอันเป็นคุณค่าที่แท้จริงต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า กลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีความเป็นมาคือ หมู่บ้านทำเครื่องเงินเขวาสินรินทร์ เป็นชุมชนเก่าแก่ก่อตั้งขึ้นมากว่า 270 ปี โดยมีความสามารถด้านการตีทองเป็นเครื่องประดับต่าง ๆ ด้วยภูมิปัญญาเหล่านี้ได้ตกทอดสู่รุ่นต่อรุ่นจนถึงปัจจุบัน หลักสัมมาชีพด้านกายในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน ได้แก่ การทำผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน ทำเป็นเครื่องประดับต่าง ๆ เช่น สร้อยคอ แหวน กำไล เป็นต้น เพื่ออนุรักษ์อาชีพช่างประจำและอนุรักษ์งานศิลปะเครื่องเงินให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ เป็นการสืบทอดอาชีพมาจากบรรพบุรุษเพื่อใช้เป็นเครื่องประดับกับผ้าไหม และเป็นงานหัตถศิลป์อันทรงคุณค่า วัตถุดิบที่นำมาทำเครื่องเงิน จะใช้ประเก้อม ๆ หรือประจำ เป็นเม็ดเงินเม็ดทอง ชนิดกลมที่นำมาใช้ร้อยเป็นเครื่องประดับ โดยสั่งซื้อเม็ดเงินแท้จากกรุงเทพฯ ซื้อจากพ่อค้าซึ่งนำเข้ามาจากต่างประเทศ ซื้อจากผู้ทำประจำเป็นแผ่นสำเร็จรูป และซื้อจากพ่อค้าที่มาติดต่อรับซื้อเครื่องเงินเก่า ซึ่งมีกระบวนการหรือวิธีทำ ใน 3 ขั้นตอน คือ 1. เป็นกระบวนการขั้นตอนการทำเม็ดประจำเงิน, การขึ้นรูปเครื่องเงิน 2. เป็นวิธีการทำเครื่องเงิน มี 6 ขั้นตอน เช่น การหุ้ม การหล่อ การฉลุ การแกะลาย เป็นต้น 3. การผลิตชิ้นงานจริง เมื่อผลิตได้แล้ว นำไปจำหน่าย 5 ช่องทาง คือ 1. ร้านค้าจำหน่ายเครื่องเงิน (ส่งและปลีก) 2. ศูนย์โอท็อป (Otop) และงานนิทรรศการ/งานแสดงสินค้าต่าง ๆ 3. เจ้าของร้านเครื่องเงิน รับซื้อจากชาวบ้านที่ทำเครื่องเงิน 4. เจ้าของร้านเครื่องเงิน รับทำเครื่องเงินตามคำสั่งของลูกค้า 5. ชาวบ้านจะจำหน่ายเครื่องเงินที่บ้าน (ส่งและปลีก) และนำไปจำหน่ายที่ร้านเครื่องเงิน และศูนย์การเรียนรู้เม็ดประจำเงินและผ้าไหม โดยจำหน่ายให้ลูกค้าด้วยความเป็นกันเอง พูดจาไพเราะอ่อนหวาน สุภาพเรียบร้อย ทั้งทางหน้าร้านและออนไลน์ เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการอีก ซึ่งมีหลักการคิดต้นทุนและกำไร คือคิดจากต้นทุนรวม, การคูณเท่าตัว, ต้นทุนวัตถุดิบเป็นต้นทุนหลักในการผลิตสินค้า, ต้นทุนคงที่ เช่น เงินเดือนลูกจ้าง ค่าเช่า เป็นต้น และต้นทุนผันแปร เช่น ค่าแรงงาน ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าน้ำค่าไฟ เป็นต้น หลักสัมมาชีพด้านวาจา ได้แก่ 1. สื่อสารกับลูกค้าด้วยหลักการให้บริการที่ดีและกลยุทธ์การให้บริการที่ประทับใจ 2. หลีกเลี่ยงการใช้คำพูดเท็จกับลูกค้า 3. หลีกเลี่ยงการใช้คำพูดดูหมิ่นผู้อื่นแตกแยกกัน 4. หลีกเลี่ยงการใช้คำพูดไม่สุภาพกับลูกค้า 5. หลีกเลี่ยงการใช้คำพูดเหลวไหลไร้สาระกับลูกค้า ด้วยการประกอบอาชีพสุจริตทางกาย วาจา และรูปแบบการพัฒนาหัตถกรรมเครื่องเงินตามหลักสัมมาชีพ คือ 1. การดำรงชีวิตของคนในชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชน 2. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม 3. การแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในแต่ละส่วน/ฝ่ายอย่างชัดเจน 4. พัฒนารูปแบบสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์เป็นของตนเองและเป็นแบรนด์ใหม่ไม่ซ้ำ

กับแบรนด์ของคนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ **พระมหาสมปาน ชาโคร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประจำในจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า สัมมาชีพชุมชน คือการประกอบอาชีพที่อยู่ภายใต้กรอบของอริยมรรคที่มีสัมมาทิฐิคือ ความเห็นถูกต้องเป็นตัวแทนทาง หลักสัมมาชีพ หมายถึง การไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนคนอื่นและไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญต่อสังคม มีรายได้มากกว่ารายจ่าย เป็นต้น การเสริมสร้างสัมมาชีพชุมชน เพื่อการสร้างรูปแบบสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์เป็นของตนเองและเป็นแบรนด์ใหม่ไม่ซ้ำกับแบรนด์ของคนอื่น เช่น ประคำหรือประเก้อม หมายถึง เม็ดเงินหรือเม็ดทองชนิดกลมที่นำมาร้อยเป็นเครื่องประดับ เป็นได้ทั้งสร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไล เข็มขัด ต่างหู และอื่น ๆ ถ้าทำด้วยเงิน เรียกว่า ประคำเงิน ถ้าทำด้วยทอง เรียกว่า ประคำทอง ลักษณะพิเศษของประคำหรือประเก้อมสุรินทร์นั้น จะเน้นศิลปะลวดลายต่างๆ มากมาย มีฝีมือประณีต ลวดลายเป็นที่แปลกตาประคำที่พบส่วนใหญ่จะเป็นสีดำ เพราะหลังจากทำเสร็จเรียบร้อยแล้วช่างจะต้องเอาไปลวกดำ เพื่อให้ลายที่แกะนั้นเด่นชัดขึ้น ความสวยงามของประคำสุรินทร์ จะอยู่ที่ลายแกะด้านนอกกับความแวววาวของเนื้อโลหะเงินหมู่บ้านที่ทำประคำ คือ บ้านโชค บ้านเขวาสินรินทร์ และบ้านสตอ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ ปัจจุบันแทบทุกหมู่บ้านในตำบลเขวาสินรินทร์ มีรายได้หลักจากการผลิตและจำหน่ายประคำ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า 1. การประกอบสัมมาชีพของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงิน เป็นเป้าหมายของสัมมาอาชีวะ 1. ด้านอัตละประโยชน์ การแสวงหาและบำเพ็ญเพื่อบรรลุนิประโยชน์หรือจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง 2. ด้านปรตลประโยชน์ ประโยชน์เพื่อผู้อื่น ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนผู้อื่นให้บรรลุนิประโยชน์ให้เขาสามารถพึ่งพาตนเองได้ 3. ด้านอุภยัตลประโยชน์ ประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและคนอื่นหรือส่วนรวม 2. หลักสัมมาชีพด้านกาย ในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน หลักธรรมที่นำไปปรับใช้ คือ ฆราวาสธรรม, อริยทรัพย์ 7, อิทธิบาท 4, กุลจิรัฏฐิติธรรม, ปาปณิกธรรม, สปัจริสธรรม 7, หลักทัญญูธัมมิกัตลประโยชน์ และสังคหัตถ 4 3. หลักสัมมาชีพด้านวาจา ในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ หลักธรรมที่นำไปปรับใช้ คือ อริยมรรคมีองค์ 8, หลักสุจริต 3 (การเลี้ยงชีพชอบทางวาจา) และศีล 5 4. หลักสัมมาชีพ ด้านกายและวาจา ในการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงิน หลักธรรมที่นำไปปรับใช้ คือ ไมโลภอยากได้ทรัพย์คนอื่นเลี้ยงชีพ/ไม่คิดเบียดเบียนคนอื่นเลี้ยงชีพ/การไม่คิดเอารัดเอาเปรียบคนอื่นเลี้ยงชีพ 5. รูปแบบการพัฒนาหัตถกรรมเครื่องเงินตามหลักสัมมาชีพใน 4 รูปแบบ คือ 1. การดำรงชีวิตของผู้ประกอบการหัตถกรรมเครื่องเงินที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชน 2. การได้รับการจากหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นทางการ 3. การแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการหัตถกรรมเครื่องเงิน ในแต่ละส่วนแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน 4. พัฒนารูปแบบสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง และเป็นแบรนด์ใหม่ไม่ซ้ำกับแบรนด์ของคนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ **พระมหาสุศักดิ์ ปจจนตเสโน** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้สัมมาอาชีวะเพื่อลดปัญหาการฉ้อโกงทางการค้า ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการฉ้อโกงทางการค้า เป็นปัญหาสำคัญในสังคมและส่งผลกระทบในวงกว้าง โดยถือว่าการหลอกลวงฉ้อโกงเป็นอาชญากรรมสำคัญอย่างหนึ่ง

ที่ส่งผลกระทบในระดับจุลภาคและระดับมหภาค แต่ปัญหาดังกล่าวสามารถบริหารจัดการได้ด้วยการนำหลักสัมมาอาชีวะมาประยุกต์ใช้โดยรูปแบบการสร้างจิตสำนึก และควบคุมจิตสำนึกด้วยมาตรการทางสังคมและกฎหมาย การสร้างจิตสำนึกอย่างเป็นรูปธรรมต้องเริ่มจากภายในครอบครัวโดยการที่ ครอบครัวประพฤติปฏิบัติสัมมาอาชีวะให้เป็นตัวอย่าง และบ่มเพาะจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ ต่อตนเอง และผู้อื่นให้เกิดแก่เด็กและเยาวชนในครอบครัว ประกอบรวมกับ มาตรการทางสังคมและ มาตรการทางกฎหมาย ได้แก่ การที่สังคมไม่นิ่งดูดายต่อการอุปโลก บริโภค ช่วยกันวิจารณ์สินค้า และ บริการของผู้ประกอบการไว้ในระบบสื่อสารที่สืบค้นได้ง่าย เพื่อประโยชน์ ในการตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าและบริการ ควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจการค้าไม่ให้เกิดช่องว่างในการหาผลกำไรด้วยการทุจริตฉ้อโกง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาหลักสัมมาชีพกับการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์” ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) ภาครัฐหรือภาคเอกชน ควรสนับสนุนฝีมือและอนุรักษ์ช่างฝีมือในการทำลูกประเก้อมไว้ ซึ่งในปัจจุบันเหลือน้อย เพราะเป็นงานฝีมือที่ทำได้ค่อนข้างยาก ละเอียด ต้องใช้สมาธิในการทำประเก้อมสูงมาก

(2) ภาครัฐควรส่งเสริม สนับสนุน และฟื้นฟูการทำลูกประเก้อมอย่างจริงจัง รวมถึงกระบวนการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน การแกะสลักลาย และองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น จัดตั้งโรงเรียนหรือสถาบันการสอนทำประเก้อมอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และองค์กรต่าง ๆ ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการทำลูกประเก้อม เครื่องเงิน และกระบวนการผลิต หรือกระบวนการผลิตสินค้าอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น เพราะมีภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่มากมายที่สามารถนำไปพัฒนาประเทศให้เกิดประโยชน์ได้

(2) ผู้ศึกษาวิจัยควรนำหลักการและวิธีการในงานวิจัยนี้ ไปศึกษาต่อยอดในงานวิจัยอื่น เพื่อจะได้ศึกษาข้อมูลเชิงลึกในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษาวิจัยการบริหารจัดการการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงินอย่างมืออาชีพ

(2) ควรศึกษาวิจัยถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการผลิตเครื่องเงิน ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ทำให้เกิดกระบวนการผลิตเครื่องเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

ข่าวไทยรัฐออนไลน์. (23 ตุลาคม 2563). “อ่วม โควิดยิ่งระบาดหนัก ยอดติดเชื้อทั่วโลก ทะลุเกิน 40 ล้านแล้ว”. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.thairath.co.th/news>

ประตูลี่อีสาน. (15 กรกฎาคม 2564). *อัตลักษณ์อีสานบ้านเฮา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2564, จาก <https://www.isangate.com/new/khmer/3-2-art-culture/knowledge/5-6-3-kreung-ngern.html>

พระครูวิจิตรธรรมมานนท์ (ฮงทอง). (2555). *การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตในสังคมตามหลัก, สัมมาอาชีวะของชุมชนเขตตำบลบก อำเภอนโนนคุณ จังหวัดศรีสะเกษ*. พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต). (2536). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 34. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.
- พระราชวรมณี. (2529). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมปาน ชาคโร. (2562). การเสริมสร้างสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประจำในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 19 (1), 267-268.
- พระมหาสมปาน ชาคโร. (2562). การเสริมสร้างสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประจำในจังหวัดสุรินทร์. รายงานการวิจัย. คณะพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุรศักดิ์ ปจฺจนตเสโน. (2559). *การประยุกต์ใช้สัมมาอาชีวะเพื่อลดปัญหาการฉ้อโกงทาง การค้า*. รายงานการวิจัย. คณะพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.